

Sprawozdanie z realizacji w roku 2010

„Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2008-2011”

Olsztyn, czerwiec 2011 rok

Zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych realizowane są przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego zgodnie z opracowanym Wojewódzkim Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2008-2011, przyjętym Uchwałą Nr XIV/282/07 z dnia 28 grudnia 2007 roku.

Aktualny program jest trzecim z kolei programem w okresie istnienia Samorządu Województwa i stanowi kontynuacją poprzednich: na lata 2004-2007, oraz na lata 1999-2003.

W związku z wdrażaniem w/w programów w poszczególnych latach zabezpieczone były środki finansowe w budżecie województwa.

W latach 2008-2010 w budżecie województwa na realizację Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zabezpieczone były następujące środki finansowe:

Lp.	Wysokość środków
2008	949 000
2009	665 490
2010	516 000

Środki finansowe przeznaczone na realizację zadań wynikających z powyższego programu Samorząd Województwa uzyskiwał z wpłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż hurtową napojów alkoholowych do 18 % (art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi). W 2010 roku z uwagi na nieregularne (w IV kwartale) i niskie wpływy z w/w tytułu utrudniona była realizacja zadań.

Dodatkowo Województwo Warmińsko-Mazurskie otrzymało dotacje celowe z rezerw krajowych oraz środków zabezpieczonych w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej

- w 2008 roku – dotacje o łącznej kwocie 125 000 zł na zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
- w 2009 roku – dotacja w wysokości 25 000 zł na szkolenie osób „pierwszego kontaktu” z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

Jak wynika z danych uzyskanych, z ośrodków pomocy społecznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego corocznie notuje się znaczną liczbę rodzin (osób), które uzyskują wsparcie z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu:

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób
2008	4 870	11 036
2009	4 972	17 240
2010	5 313	11 052

Planując i podejmując działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2010 roku, uwzględniono wnioski Zespołu Monitorującego realizację „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2008-2011”.

Priorytet 1: Profilaktyka

W ramach tego priorytetowego zadania podejmowano działania w obrębie niżej wymienionych celów szczegółowych:

Cele szczegółowe:

Cel 1.1. Zintensyfikowanie działań społeczności lokalnych na rzecz zapobiegania używaniu alkoholu oraz innych środków psychoaktywnych

Działania profilaktyczne w gminach były realizowane głównie w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, systematycznie wspierane przez Samorząd Województwa tj. koordynację i wsparcie merytoryczne Pełnomocnika Zarządu Województwa ds. wdrażania Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W roku 2010 udzielano wsparcia i rekomendacji w staraniach jednostek prowadzących świetlice o dofinansowanie w ramach programu „Świetlica, Praca i Staż – socjoterapia w środowisku gminnym” – edycja 2010 pt. „**Samorząd gminy dzieciom – nowe świetlice i kluby**” Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

TABELA.1. Liczba świetlic socjoterapeutycznych i opiekuńczo-wychowawczych w województwie warmińsko-mazurskim dla dzieci zagrożonych patologiami

Rok	Świetlice socjoterapeutyczne		Świetlice opiekuńczo-wychowawcze	
	Liczba jednostek	Liczba uczestników	Liczba jednostek	Liczba uczestników
2008	74	2 441	262	8 336
2009	71	2 108	254	7 918
2010	65	2 548	205	5 976

Źródło: dane uzyskane z rocznych sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

Zaznaczyć należy, że zarówno świetlice jak i kluby młodzieżowe są często jedynymi miejscami w środowiskach lokalnych, gdzie dzieci z tzw. „środowisk zwiększonego ryzyka” mogą zdobywać nowe, pozytywne i „leczące” doświadczenia.

Na podstawie sprawozdań PARPA-G1 corocznie składanych do Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - obserwuje się, że wachlarz programów profilaktycznych realizowanych w szkołach naszego województwa jest coraz szerszy.

Jak kształtowało się uczestnictwo uczniów rodziców i wychowawców w szkolnych i pozaszkolnych programach profilaktycznych w ostatnich latach obrazuje poniższe zestawienie:

TABELA.2. Szkolne i pozaszkolne programy profilaktyczne

Rok	Liczba jednostek	Szkolne i pozaszkolne programy profilaktyczne		
		Liczba uczniów	Liczba nauczycieli i wychowawców	Liczba rodziców
2008	116	91 211	5 452	14 772
2009	116	101 667	5 503	18 443
2010	116	71 881	3 291	9 200

Źródło: dane uzyskane z rocznych sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

W 2010 roku w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień – z uwagi na skromne środki finansowe w budżecie nie ogłoszono otwartego konkursu na realizację zadań przez organizacje pozarządowe.

Odnosić należy fakt, że organizacje pozarządowe - w większym stopniu korzystają z możliwości pozyskiwania środków finansowych z funduszy europejskich.

Cel 1.2. Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych i możliwości zapobiegania temu zjawisku.

W dniach 27 – 28 maja 2010 roku w Giżycku - Biuro ds. Uzależnień Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej we współpracy z Centrum Profilaktyki Uzależnień i Integracji Społecznej w Giżycku zorganizowało Konferencję „Zagrożenia wychowawcze cyberprzestrzeni” połączona z naradą gminnych pełnomocników/koordynatorów ds. rozwiązywania problemów alkoholowych.

W programie konferencji znalazły się następujące zagadnienia, m.in.:

- Działania w zakresie przeciwdziałania przemocy wobec dzieci
- Od świata natury do cyberprzestrzeni
- Zagrożenia cyberprzestrzeni – infoholizm, gry komputerowe, patologie społeczne w sieci
- Psychologiczne aspekty cyberprzemocy
- Problemy z terapią uzależnień od Internetu i gier komputerowych
- Internet jako źródło zagrożenia przestępczością

Konferencja cieszyła się dużym zainteresowaniem profilaktyków, pedagogów, gminnych pełnomocników/koordynatorów ds. rozwiązywania problemów uzależnień oraz innych osób zajmujących się tą tematyką. W konferencji udział wzięło ponad 70 uczestników (w naradzie pełnomocników – ponad 30 osób).

Wskaźniki osiągnięcia celów

Wskaźniki:	2008	2009	2010
Liczba jednostek realizujących programy profilaktyczne	104	105	103
Liczba odbiorców programów profilaktycznych	111 435	125 613	84 372
Liczba kampanii.	1	3	2
Liczba akcji edukacyjnych	2	5	1
Liczba współpracujących organizacji, instytucji	132 samorządów gminnych i powiatowych, 37 organizacji pozarządowych , 1 Sąd Okręgowy, 1 KW Policji, 3 KP Policji, 1 Kuratorium Oświaty, inne instytucje i organizacje	132 samorządów gminnych i powiatowych, 37 organizacji pozarządowych , 1 Sąd Okręgowy, 1 KW Policji, 3 KP Policji, 1 Kuratorium Oświaty, inne instytucje i organizacje	132 samorządów gminnych i powiatowych, 37 organizacji pozarządowych , 1 Sąd Okręgowy, 1 KW Policji, 3 KP Policji, 1 Kuratorium Oświaty, inne instytucje i organizacje

Priorytet 2: Rozwiązywanie problemów alkoholowych

Cel 2.1. Zwiększenie dostępności świadczeń w zakresie leczenia, rehabilitacji i reintegracji

Zbieraniem i przetwarzaniem danych dotyczących lecznictwa w Województwie Warmińsko-Mazurskim zajmuje się Warmińsko-Mazurskie Centrum Zdrowia Publicznego w Olsztynie, Narodowy Fundusz Zdrowia oraz Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Giżycku.

Placówki lecznictwa odwykowego i uzależnień działające na terenie Województwa Warmińsko-Mazurskiego świadczą następujące rodzaje usług:

- leczenie chorych na oddziałach odwykowych i uzależnień,
- leczenie ambulatoryjne w przychodniach /poradniach/ odwykowych,
- wizyty u psychologów, terapeutów lub instruktorów terapii uzależnień,
- wizyty w środowisku chorego,
- psychoterapie indywidualne,
- psychoterapie grupowe /rodzinne/,
- spotkania dla osób uzależnionych w grupach AA i ich rodzin w grupach Al-anon.

Poniższe dane przedstawiają działalność stacjonarnych i ambulatoryjnych placówek zajmujących się leczeniem osób uzależnionych od alkoholu na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2008 -2009:

TABELA 3. Opieka stacjonarna w zakresie lecznictwa odwykowego i uzależnień w Województwie Warmińsko-Mazurskim:

Rok	Liczba stacjonarnych ośrodków terapii uzależnień (OLAZA) (COTUA)	Liczba leczonych
2008	8	3 482
2009	8	4 210
2010	7	4 504

OLAZA - oddział leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych
COTUA - całodobowy oddział terapii uzależnienia od alkoholu

źródło: dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Centrum Zdrowia Publicznego w Olsztynie

TABELA 4. Opieka ambulatoryjna w zakresie lecznictwa odwykowego i uzależnień w Województwie Warmińsko-Mazurskim

Wyszczególnienie	2008 r.	2009r.	2010r.
Liczba poradni odwykowych i profilaktyki osób uzależnionych	32	32	26
Liczba porad w poradniach odwykowych	87 738	68 882	77 036
Psychoterapia indywidualna /osoby/	6 684	5 766	7 113
Psychoterapia grupowa /rodzina/ osoby	7 998	4 872	6 703
Wizyty w środowisku chorego (z włączeniem interwencji pracownika socjalnego - dom, szkoła)	27	68	15
Skierowania do stacjonarnych placówek psychiatrycznych i odwykowych	1 4 89	1463	881

źródło: dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Centrum Zdrowia Publicznego

W roku 2010 Olsztyński Oddział Narodowego Funduszu Zdrowia ograniczył znacznie wysokość kontraktów z placówkami ambulatoryjnymi leczenia odwykowego, a pokrycie częściowe tzw. kosztów ponadkontraktowych wykonanych usług medycznych nastąpiło dopiero w maju po interwencji parlamentarzystów, radnych Sejmiku Województwa oraz przedstawicieli władz samorządów lokalnych. W sprawie tej z pomocą przedstawicielom placówek leczenia odwykowego przyszedł również Zarząd Województwa a Pani Wicemarszałek Jolanta Szulc złożyła stosowne wystąpienie do Ministra Zdrowia. Jednak przedłużające się postępowanie zmusiło kierujących 6 placówkami do ich zamknięcia.

TABELA 5. Leczenie w poradniach odwykowych

Lata	Leczeni ogółem	Z liczby ogółem leczeni po raz pierwszy	Do 18 lat	19-29 lat	30-64 lat	65 lat i więcej	Zobowiązani do leczenia odwykowego
2008 r.	8 871	2 205	119	1 339	7 121	292	3 287
2009 r.	8 608	3 232	30	1372	6 945	261	2 612
2010 r.	7 329	2 911	26	1 281	5 787	80	1936

źródło: dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Centrum Zdrowia Publicznego

Zmniejszająca się liczba pacjentów zobowiązanych do leczenia odwykowego na przestrzeni ostatnich trzech lat jest wynikiem zmiany stylu pracy Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz innej filozofii wydatkowania środków przez samorządy gminne. Część gmin starała się zmotywować osoby stojące przed komisjami do podjęcia dobrowolnego leczenia. O nałożenie sądowe obowiązku leczenia występowano wyłącznie w sprawach drastycznych. Samorządy stwierdziły, że ponoszą duże koszty za wydane opinie biegłych, a w efekcie osoba i tak nie podejmuje leczenia.

Powyższa strategia czynnego motywowania do leczenia przez Gminne Komisje została wypracowana w wyniku współpracy gminnych pełnomocników/koordynatorów ds. gminnych programów rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przewodniczących komisji RPA z Biurem ds. Uzależnień ROPS.

Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień od Alkoholu i Współuzależnień w Giżycku, będący w strukturach Szpitala Psychiatrycznego SP ZOZ w Węgorzewie otrzymał dotację podmiotową w kwocie 48 744 zł na „Podnoszenie kwalifikacji pracowników leczenia odwykowego w Województwie Warmińsko-Mazurskim”. Z przekazanej dotacji udało się dofinansować szkolenia indywidualne pracowników leczenia odwykowego terenu województwa. Zawód psychoterapeuty wymaga permanentnego podnoszenia kwalifikacji, dlatego też Samorząd Województwa od kilku lat poprzez WOTUW wspiera kadre leczenia odwykowego, szkolenia, w których pracownicy uczestniczą są I etapem STUiW (równolegle II i III - staż, superwizja) w procesie certyfikacji specjalistów psychoterapii oraz instruktorów terapii uzależnień, zgodnie z obowiązującym programem kształcenia.

W roku 2010 z dofinansowania skorzystało łącznie 10 osób w ramach następujących szkoleń: Studium Terapii Uzależnień i Współuzależnień – 5 osób, Superwizje – 2 osoby, Staż kliniczny – 1 osoba, Konferencja szkoleniowa – 2 osoby. Ponadto w 6 placówkach przeprowadzone były Superwizje programów terapeutycznych i pracy członków zespołu terapeutycznego placówek leczenia odwykowego.

Jednym z zadań wojewódzkiego ośrodka terapii uzależnień jest Inicjowanie i prowadzenie działań podnoszących kwalifikacje zawodowe pracowników merytorycznych zatrudnionych w leczeniu odwykowym oraz osób współdziałających z zakładami leczenia odwykowego w realizacji zadań programowych, w tym organizowanie staży i szkoleń. Realizując to zadanie (dzięki dotacji z budżetu województwa) WOTUW w Giżycku w roku ubiegłym przygotował ofertę trzech szkoleń grupowych:

- „Od porażek do powodzenia – terapia motywująca w praktyce” –w szkoleniu udział wzięło 18 osób;
- „Radzenie sobie ze złością metodami behawioralno – poznawczymi” –w szkoleniu udział wzięło 21 osób;
- „Opór w terapii i pracy z pacjentem” –uczestniczyło w szkoleniu 14 osób.

Łącznie w szkoleniach grupowych uczestniczyło 53 pracowników placówek leczenia uzależnień z terenu województwa.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, realizując zapisy ustawy o zatrudnieniu socjalnym wspierał samorzady lokalne oraz organizacje pozarządowe w aktywizowania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym głównie poprzez aktywizację w CIS-ach i KIS-ach.

TABELA 6. Placówki zajmujące się pracą z osobami wykluczonymi społecznie i zagrożonymi wykluczeniem

Rok	Liczba KIS	Liczba uczestników zajęć w KIS	Liczba CIS	Liczba uczestników CIS
2008	58	3 403	3	366
2009	59	5 779	3	515
2010	61	5 037	4	452

Na dzień 31 grudnia 2010 r. w rejestrze Wojewody Warmińsko-Mazurskiego wpisane były cztery podmioty, którym przyznano status centrum: Samorządowy Zakład Budżetowy "Centrum Integracji Społecznej w Olsztynie", Jednostka Organizacyjna Zarządu Rejonowego Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Ostródzie, Braniewskie Stowarzyszenie Abstynenckie, Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno Gospodarczych im. Króla Zygmunta Augusta w Ełku.

TABELA 7. Liczba osób objętych programem w Centrach Integracji Społecznej w Województwie Warmińsko-Mazurskim w 2010

CIS	Liczba osób, które rozpoczęły program w 2010 r.	Liczba osób, które uczestniczyły program w 2010	Liczba osób, które ukończyły program w 2010
Braniewo	70	146	53
Ostróda	158	170	75
Olsztyn	75	108	66
Ełk	28	28	28

Podobną rolę jak CIS-y pełnią Kluby Integracji Społecznej. Zasady działania klubów uregulowano przepisami przywołanej już ustawy o zatrudnieniu socjalnym. To podmiot, którego celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy. KIS działa na rzecz integrowania się osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych, pomaga samoorganizować się ludziom w grupy, podejmować wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej, w tym zmierzające do tworzenia własnych miejsc pracy.

Klub może zostać utworzony przez Gminę lub organizację pozarządową prowadzącą reintegrację zawodową i społeczną dla osób, o których mowa w art. 1 ustawy o zatrudnieniu socjalnym. W klubach integracji społecznej można organizować w szczególności:

- działania mające na celu pomoc w znalezieniu pracy na czas określony lub na czas

wykonania określonej pracy, w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy u pracodawców, wykonywania usług na podstawie umów cywilnoprawnych oraz przygotowanie do podjęcia zatrudnienia;

- prace społecznie użyteczne;
- roboty publiczne;
- poradnictwo prawne;
- działalność samopomocową w zakresie zatrudnienia, spraw mieszkaniowych i socjalnych.

Wg danych, zebranych z ośrodków pomocy społecznej, na dzień 31 grudnia 2010 r. w Województwie Warmińsko-Mazurskim funkcjonowało **61 Klubów**. Głównym źródłem finansowania KIS i CIS stanowią środki uzyskane z POKL, samorządów gminy oraz MPiPS.

Na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2010 w trzech powiatach nie funkcjonowały kluby integracji społecznej, tj. w powiecie gołdapskim, giżyckim i węgorzewskim.

Podmiotami prowadzącymi KIS-y są przede wszystkim ośrodki pomocy społecznej, w dwóch przypadkach również stowarzyszenia - Ogólnopolski Związek Bezrobotnych z Oddziałem w Ełku oraz Stowarzyszenie Młodzieżowe "Pod Jesionem" w Jesionowie (gmina Dobre Miasto).

W 2010 roku różnego rodzaju wsparciem organizowanym przez KIS-y objęto **5 037 osób**. Spośród wszystkich uczestników KIS 1 477 osób uzyskało zatrudnienie, z czego:

- 1043 osoby wykonywały prace społecznie użyteczne,
- 59 osób wykonywało prace interwencyjne,
- 5 osób podjęło działalność gospodarczą,
- 243 osoby uzyskało zatrudnienie przy robotach publicznych,
- 249 uzyskało zatrudnienie w innej formie (np. umowa o pracę, staż).

Część z ww. osób *korzystała z dwóch lub więcej form wsparcia* wskazanych powyżej.

2.2. Modernizacja bazy placówek prowadzących leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych.

W 2010 roku, podobnie jak w latach poprzednich, udzielono wsparcia publicznemu zakładowi opieki zdrowotnej, dla którego samorząd województwa jest organem założycielskim, na podniesienie poziomu świadczonych usług, poprzez modernizację, remonty oraz doposażenie w niezbędnym sprzęcie i materiałach.

Z uwagi na mniejsze niż planowane wpływy z tytułu zezwoleń na hurtowy obrót napojami alkoholowymi do 18% zawartości alkoholu, przekazano tylko dotację celową w wysokości 50 000 zł Samodzielnemu Publicznemu Specjalistycznemu Psychiatrycznemu ZOZ we Fromborku na pokrycie kosztów związanych z realizacją zadań inwestycyjnych i remontowych Oddziału Terapii Uzależnień od Alkoholu

Rok	<i>Nakłady inwestycyjne na rozwój lecznictwa odwykowego w poszczególnych latach</i>
2008	150 000
2009	80 600
2010	50 000

2.3. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla uzależnionych od alkoholu osadzonych w zakładach karnych, aresztach śledczych oraz osób, które opuściły te placówki.

W ramach tego celu w latach 2008 – 2009 Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego udzielił wsparcia finansowego na realizację zadań w zakresie pracy z grupami osadzonych kierowców skazanych za spowodowanie wypadku w stanie nietrzeźwości w ramach otwartego konkursu ofert dla organizacji pozarządowych .

Ogólnopolskie Stowarzyszenie świadczące pomoc osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych „Trzeźwy Kierowca” w Kutnie zrealizowało program psychokorekcyjny dla osadzonych w zakładach karnych:

2008 r. - przeprowadzono 6-godz. spotkania dla 10 grup uczestników. Łącznie zajęcia objęły 167 skazanych w następujących zakładach: ZK w Iławie, Areszt Śledczy w Szczytnie, ZK w Barczewie, AŚ w Olsztynie, AŚ w Bartoszycach, ZK w Kamińsku, OZ AŚ w Dublinach k/Bartoszyce.

2009 r. - projekt realizowany był w formie dwóch 6-godz. spotkań, łącznie zajęciami objętych było 189 skazanych za popełnienie wykroczenia czy przestępstwa pod wpływem alkoholu w następujących **zakładach karnych**; w Barczewie, Dublinach, w Iławie, w Kamińsku i **aresztach śledczych**: w Olsztynie, w Szczytnie.

W trakcie zajęć uczestnicy mieli możliwość dokonania weryfikacji własnych opinii i postaw wobec wpływu alkoholu na prowadzenie pojazdu. Program został pozytywnie przyjęty przez skazanych, którzy wykazali dużą aktywność i zaangażowanie podczas zajęć oraz przez kadrę więziennictwa.

2.4. Wdrażanie metod wczesnej diagnozy i krótkich interwencji wobec nadużywających alkoholu pacjentów podstawowej opieki zdrowotnej

W roku 2009 przy współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych pod patronatem Wicemarszałek Jolanty Szulc Odbyło się w Iławie w dniach: 27.05.2009 - 28.05.2009 r. szkolenie lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej pt.

„Rozpoznawanie ryzykownego i szkodliwego picia alkoholu oraz krótkiej interwencji w podstawowej opiece zdrowotnej”. W szkoleniu udział wzięła osobiście Pani Marszałek oraz 44 uczestników.

W ramach tego celu w roku 2010 nie udało się zrealizować przedsięwzięć w tym zakresie. Zwrócono się do Oddziału Wojewódzkiego NFZ w Olsztynie z prośbą o pomoc w przekonaniu lekarzy do szkolenia i stosowania metody wczesnej diagnozy i krótkiej interwencji. Niestety NFZ nie wyraził akcesu i takiej współpracy nie zaproponował.

Wskaźniki osiągnięcia celów

Wskaźniki:	2008	2009	2010
Liczba osób leczonych w placówkach leczenia odwykowego	12 353	12 818	11 833
Liczba uczestników zajęć w CIS	366	515	452
Liczba uczestników zajęć w KIS	3 403	5779	5 037
Liczba nowopowstałych CIS	1 (lecz nie podjął działalności)	0	1
Liczba nowopowstałych KIS	-	-	2
Liczba zmodernizowanych oddziałów/ placówek leczenia odwykowego	4	1	1

Liczba realizowanych programów w zakładach karnych	1	2	1
Liczba osadzonych w zakładach karnych objętych programem	167	189	90
Liczba placówek współpracujących.	15	10	13

Priorytet 3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

3.1. Rozwój systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

W odpowiedzi na duże zainteresowanie problematyką przemocy w rodzinie Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Olsztynie, zgodnie z Wojewódzkimi Programami Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Polityki Prorodzinnej, od szeregu lat wdraża stopniowo w powiatach i gminach Warmii i Mazur działania na rzecz przeciwdziałania przemocy, zachęcając do budowania lokalnych koalicji na rzecz interwencji wobec przemocy domowej”. Samorząd Województwa od szeregu lat wspiera powiaty i gminy szkoląc pracowników różnych grup zawodowych w zakresie problemów związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej.

Podstawowym celem projektu **„Przeciwdziałanie przemocy domowej w województwie warmińsko-mazurskim. Budowanie lokalnych koalicji i interwencja”** jest: stworzenie zintegrowanego systemu pomocy ofiarom oraz ich rodzinom. Główne założenia projektu są następujące:

- scalenie rozproszonych dotąd działań instytucji - tak, aby powstawały koalicje na rzecz przeciwdziałania przemocy,
- podnoszenie umiejętności osób podejmujących interwencje,
- wzrost kompetencji w zakresie reagowania na przemoc.

Pierwszym etapem realizacji w/w projektu było spotkanie z przedstawicielami powiatów w dniu 16 września 2010 r.

Spotkanie poprzedzone było wystąpieniem do powiatów o wytypowanie koordynatorów powiatowych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Na spotkaniu roboczym;

- omówiono skalę zjawiska w województwie na podstawie informacji KW Policji oraz analizę zasobów lokalnych, instytucji i kadry,
- zaprezentowano dotychczasową działalność Samorządu Województwa w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, takie jak; Powiatowe Punkty Interwencyjno-Konsultacyjne, „Niebieskie Pokoje”, szkolenia interdyscyplinarne, realizacja kampanii i inne działania;
- omówiony został aktualny stan prawny, zmiany w świetle znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, określenie zadań dla poszczególnych szczebli administracji
- założenia projektu: „Przeciwdziałanie przemocy domowej w województwie warmińsko-mazurskim. Budowanie lokalnych koalicji i interwencja”.

W spotkaniu udział wzięło 18 przedstawicieli powiatowych centrów pomocy rodzinie, zaproszeni goście z instytucji wojewódzkich: Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego oraz Wydziału Prewencji Ruchu Drogowego KW Policji.

Uczestnicy spotkania podkreślali w dyskusji, że bardzo ważnym czynnikiem w pomocy osobom uwikłanym w przemoc jest wymiana informacji, dobra komunikacja służb oraz określone procedury postępowania. Wskazali na konieczność współpracy poszczególnych szczebli administracji, aby poszczególne programy były spójne oraz działania w zakresie

przeciwdziałania przemocy w rodzinie były skuteczne. Posiedzenie zakończono - określeniem głównych kierunków działań na najbliższą przyszłość.

Kolejne spotkanie poświęcone tematyce przeciwdziałania przemocy w rodzinie zorganizowano dnia 15 listopada 2010 r. W tym spotkaniu oprócz przedstawicieli powiatów udział wzięli pełnomocnicy/koordynatorzy ds. rozwiązywania problemów alkoholowych, pracownicy ośrodków pomocy społecznej, przedstawiciele specjalistycznych ośrodków wsparcia ofiar przemocy oraz innych zainteresowanych instytucji (łącznie ponad 50 osób). Zaprezentowano dobre praktyki z gminy i powiatu Kętrzyn oraz miasta Olsztyna.

Samorząd Województwa inicjuje i dofinansowuje tworzenie w województwie bezpiecznych, przyjaznych dziecku miejsc przesłuchań „Niebieskiego Pokoju”. W roku 2010 nie wystąpiła żadna jednostka (powiat, gmina) z wnioskiem o wsparcie utworzenia Niebieskiego Pokoju.

Działalność „Niebieskich Pokoi” w województwie jest corocznie monitorowana na podstawie opracowanej w tym celu ankiety diagnozującej. Obecnie w województwie funkcjonuje 14 „Niebieskich Pokoi”, z czego utworzenie 9 było inicjowane i wspierane finansowo z budżetu województwa.

Stan wykorzystania tych pomieszczeń w latach 2008 – 2010 obrazuje poniższe zestawienie. Analizy dokonano na podstawie danych uzyskanych z „Niebieskich Pokoi”, powstałych z inicjatywy województwa.

TABELA 8. Funkcjonowanie „Niebieskich Pokoi” w Województwie Warmińsko-Mazurskim

Rok	Liczba działających Niebieskich Pokoi	Pokoje utworzone z inicjatywy województwa	Liczba przeprowadzonych przesłuchań (policyjnych, prokuratorskich, sędziowskich)	Liczba posiedzeń składu sędziowskiego	Ilość przeprowadzonych badań (psychologicznych, pedagogicznych, innych)	Liczba sesji terapeutycznych (w godzinach)
2008	14	9	85	18	204	943
2009	14	9	83	11	257	867
2010	14	9	157	29	106	331

Jak wynika z przeprowadzanych ankiet w pomieszczeniach przyjaznych przesłuchań poza diagnozowaniem przypadków znęcania się nad dziećmi, molestowania seksualnego dokonuje się badań związanych z adopcją i rodzicielstwem zastępczym.

Pokoje są zorganizowane w instytucjach ogólnodostępnych dla instytucji działających na rzecz poprawy sytuacji dziecka – ofiary i świadka w procesie karnym, i dlatego umożliwia to ich wykorzystanie również do prowadzenia specjalistycznej terapii, mającej minimalizować urazy traumatyczne pokrzywdzonych dzieci.

3.2. Zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej ofiarom przemocy oraz ich rodzinom

Dnia 27 października 2010 r. zostało podpisane porozumienie dot. deklaracji współpracy w organizacji szkolenia dla członków zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie pomiędzy Samorządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego a Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Warszawie. W myśl zapisów porozumienia, na realizację zadania PARPA zaplanowała kwotę w wysokości do 12 000 zł natomiast Województwo Warmińsko-Mazurskie – środki w wysokości 25 000 zł.

Szkolenie odbyło się w dniach **29-30 listopada 2010 r.** w Olsztynie. Prowadził je zespół ekspertów Stowarzyszenia na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.

W szkoleniu wzięło udział 60 osób. Kandydaci na szkolenie rekrutowani byli spośród jednostek, które zgłosiły się do projektu „Przeciwdziałanie przemocy domowej w województwie warmińsko-mazurskim. Budowanie lokalnych koalicji i interwencja”.

Uczestnicy szkolenia, - w większości były to 3 os. z gminy, reprezentowali następujące grupy zawodowe: 23 pracowników socjalnych, 5 policjantów, 2 strażników miejskich, 2 kuratorów sąd., 1 pielęgniarka, 1 psycholog, 7 członków komisji RPA, 4 terapeutów uzależnień, 7 pedagogów, 7 przedstawicieli innych zawodów

Założeniem szkolenia było przygotowanie członków zespołów interdyscyplinarnych do pracy w zespołach interdyscyplinarnych;

Szkolenie obejmowało następujący zakres tematyczny, w formie wykładów:

- „Wprowadzenie do problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie – zjawisko przemocy w rodzinie, kontakt z ofiarą i sprawcą przemocy.”
- „Współpraca służb na rzecz ochrony rodzin przed przemocą, w tym procedura „Niebieskie Karty”
- „Rola i zadania zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie”;
- „Prawne aspekty przeciwdziałania przemocy w rodzinie w kontekście nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie” ; w formie zajęć seminaryjno-warsztatowych:
- „Praktyka pracy w zespołach interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie i w grupach roboczych”.

Wszyscy uczestnicy szkolenia otrzymali pakiety materiałów przygotowane przez PARPA oraz stosowne zaświadczenia.

Uczestnicy zostali poproszeni o wypełnienie anonimowych ankiet i ocenę zajęć w skali od 1 (bardzo nisko) do 5 (bardzo wysoko). Wszystkie zajęcia zostały poddane ocenie uczestników pod kątem zawartości merytorycznej, sposobu prowadzenia zajęć oraz przydatności zawodowej prezentowanych treści. Szkolenie zostało wysoko ocenione pod względem organizacyjnym (4,52).

Wskaźniki osiągnięcia celów

Wskaźniki:	2008	2009	2010
Liczba osób które skorzystały z specjalistycznej pomocy	446	708	886
Liczba przeszkolonych w grupach zawodowych	175	88	60
Liczba ośrodków interwencji kryzysowej, ośrodków wsparcia	12	10	8
Liczba punktów przeciwdziałania przemocy.	60	61	46
Liczba „Niebieskich Pokoi”.	14	14	14
Liczba zrealizowanych szkoleń i ich uczestników	4	2	1
Liczba konferencji.	0	1	1
Liczba kampanii.	1	1	1

Priorytet 4. Monitoring

4.1. Monitorowanie stanu problemów alkoholowych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego i w wybranych gminach

We współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2010 roku jak corocznie zbierano z gmin województwa ankiety PARPA-G1 *Roczne sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych*. Zgromadzone w ten sposób dane pozwoliły na dokonanie diagnozy realizacji w gminach zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Na podstawie nadesłanych przez samorządy gminne sprawozdań dokonano częściowej analizy. Sporządzono zestawienia danych, dot. między innymi (uwzględnione już w treści sprawozdania) :

- realizacji programów profilaktycznych
- funkcjonowania świetlic socjoterapeutycznych
- wysokości środków finansowych zaplanowanych i wydatkowanych przez samorządy gminne w 2010 roku na realizację zadań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych

Dodatkowo dokonano podliczenia środków finansowych będących w dyspozycji samorządów gminnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego w latach 2009-2010.

TABELA 9. Środki finansowe pozyskane i wydane na realizację gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii

Rok	Wysokość środków finansowych uzyskanych przez gminy z tytułu rocznych opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w latach 2009- 2010	Wysokość środków finansowych faktycznie wykorzystanych na realizację gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w latach 2009- 2010	Wysokość środków finansowych faktycznie wykorzystanych na realizację gminnego programu przeciwdziałania narkomanii w latach 2009- 2010
2009	22 104 653	20 036 166	845 130
2010	22 387 328	17 810 556	1 220 162

Pozostałe informacje opracowane zostaną w III kw. 2011 roku przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Warszawie.

Wskaźniki osiągnięcia celów

Wskaźniki:	2008	2009	2010
Bazy danych.	bazy danych teled adresowych na własne potrzeby	Zaktualizowane bazy danych teled adresowych na własne potrzeby	Zaktualizowane bazy danych teled adresowych na własne potrzeby
Raporty	1 (porównaw. - ESPAD 2003 i 2007)	Zaktualizowane raporty i analizy własne	raporty analizy własne - 3

Członkowie Zespołu Monitorującego do monitoringu i ewaluacji „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2008 – 2011”, na posiedzeniu, które odbyło się w dniu 26 maja 2011 r. zaakceptowali przedłożony projekt sprawozdania z realizacji w roku 2010 „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2008 – 2011”:

Wnioski :

- należy dalej sukcesywnie umożliwiać podnoszenie kompetencji i umiejętności psychologów, nauczycieli i pedagogów w zakresie pracy z dziećmi i młodzieżą, by wyeliminować przemoc i agresję.
- należy nadal dążyć do zmniejszenia skali zjawiska sięgania po alkohol przez coraz młodsze grupy dzieci, szczególnie przez bezwzględne egzekwowanie prawa zakazu sprzedaży alkoholu małoletnim,
- należy umożliwić jak największej grupie dzieci i młodzieży z terenu województwa uczestniczenie w różnych formach alternatywnego spędzania wolnego czasu;
- wymaga to sięgania po nowe technologie i metod pracy z ludźmi młodymi, zwłaszcza eksperymentującymi ze środkami psychoaktywnymi;
- należy dalej sukcesywnie monitorować zmiany zachodzące w obszarze bieżących zmian związanych ze zjawiskiem alkoholizmu.

Rekomendacje:

- kontynuowanie programu „Świetlica-Dzieci –Praca” w porozumieniu z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej;
- wspieranie działalności gminnych świetlic socjoterapeutycznych i młodzieżowych klubów integracji społecznej;
- wspieranie przez Zarząd Województwa profesjonalnych szkoleń psychologów, nauczycieli i pedagogów uczących efektywnych nowoczesnych metod pracy z dziećmi i młodzieżą;
- kontynuowanie przez Zarząd Województwa działań na rzecz modernizacji bazy leczenia odwykowego w województwie;
- wspieranie nowoczesnych programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i członków ich rodzin oferowanych przez organizacje pozarządowe;
- wspieranie partnerów lokalnych w tworzeniu i prowadzeniu klubów i centrów integracji społecznej, tworzenie koalicji na rzecz budowania lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej;
- bieżące aktualizowanie bazy teleadresowej podmiotów i programów w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przemocy domowej.

Podobnie jak dotychczas przy realizacji rekomendowanych działań należy wykorzystywać w większym stopniu środki z Europejskiego Funduszu Społecznego, szczególnie na finansowanie projektów nakierowanych na młodzież składanych przez organizacje pozarządowe.